

DE HISTORISCHE VERENIGING oud-beijerland

Opricht 30 september 1997

Beschermheer F.A. van Tuyl van Serooskerken,
Ambachtsheer van Oud-Beijerland

“BEIJERLANDSCHE BERICHTEN”

Verschijnt 4 x per jaar.

Bestuur:

Voorzitter:	P.J. in 't Veld	0186 - 617523
Secretaris:	A.W. de Groot	0186 - 615425
	Willem Vrijlandtstraat 75	
	3262GN Oud-Beijerland	
Penningmeester:	D.H. v.d. Linden	0186 - 614932
Alg.Adjunct:	A. v.d. Berg	0186 - 614240
Lid	D.Dijkshoorn-Bison	0186 - 613707

Contributie:

Leden € 13,00 per jaar
Donateurs € 9,00 per jaar

Rekeningnummer: 3511.87.103
t.n.v.: HVO, Oud-Beijerland

Naar buiten de regio worden de Beijerlandsche Berichten per post opgestuurd en brengen wij € 3,00 portokosten in rekening.

Ons archief is gevestigd in de Openbare Bibliotheek, genaamd:
Historisch Informatie Punt (HIP), Steenenstraat 24 Oud-Beijerland.

Open: elke 2^e donderdag van de maand van 14.00 tot 16.00 uur.
Buiten deze tijden even bellen naar A.v.d.Berg, ☎ 0186 – 614240.

Soms worden er foto's gebruikt van Joris Buitendijk ☎ 0186 –617667.

ISSN: 2210-8645

www.hvobl.nl

Van de bestuurstafel.

Er wordt op dit moment hard gewerkt om een inventarisatie te maken van winkels en bedrijven, zo ver in de tijd als mogelijk.

Wij doen dit aan de hand van advertenties, briefpapier of reclamemateriaal.

Ook worden redactionele artikelen van deze bedrijven toegevoegd.

En zo ontstaat er een beeld in ons archief van de winkels en bedrijven door de jaren heen.

De teller staat momenteel boven de 1000 winkels en bedrijven.

Heeft u nog iets van belang voor ons Historisch Informatie Punt, laat het ons dan weten.

Onze jaarlijkse leden en donateuravond is vastgesteld op:

27 oktober.

De gastspreker is **Leendert Lodder** die vorig jaar landelijke bekendheid kreeg door zijn boek:

“als tie maar niet wordt als zijn vader”

wat zich grotendeels voltrok in ons eigen dorp.

Dus noteer deze datum alvast.

Wij wensen u veel leesplezier met deze eerste uitgaven van de “Beijerlandsche Berichten” in 2011.

Het Bestuur

Het klokje van verzorgingshuis Sabina.

Eind vorig jaar (2010) is het verzorgingshuis “Sabina” aan de Sportlaan afgebroken, het klokje van het verzorgingshuis staat nu buiten gebruik bij de tijdelijke behuizing “Zoomhoek” aan de Randweg. Onder de titel **“Klokketoren heeft zijn klok”** schreef het Nieuwsblad voor de Hoeksche Waard op vrijdag 9 maart 1962 het volgende artikel:

“sedert woensdag jl. vertoont de klokketoren van het bejaardenhuis “Sabina” te Oud-Beijerland geen leegte meer, want omstreeks tien uur die dag werd de klok, die is aangeboden door de vier kerkelijke gemeenschappen, die zitting hebben in de stichting welke het tehuis beheert, in de toren gehesen. Deze bel -want zo is eigenlijk de naam- met luidinstallatie is gegoten bij Van Bergen in Heiligerlee, de klokkengieterij, waar ook de luidklok in de gemeentetoren, die destijds door J. de Koning Az. N.V. aan de gemeente is aangeboden, werd gegoten. De bel is gestemd op de klank van de andere klokken in Oud-Beijerland, zodat, als bij voorkomende gelegenheden alle klokken in Oud-Beijerland zouden luiden, ook de klok van het bejaardentehuis bijdraagt tot een harmonieus geheel.

De klok draagt vers 16 uit psalm 92 als inscriptie: “om te verkondigen, dat de Heere recht is; Hij is mijn rotssteen, en in Hem is geen onrecht” Verder is in de klok gegraveerd: “anno 1962 Aangeboden door de Ned. Herv. Kerk, de Geref. Kerk, de Chr. Geref. Kerk en de Nederduits Geref. Kerk” Het ophijsen van de bel in de klokkentoren werd bijgewoond door de voorzitter van de stichting, de heer L.C. van As, door de predikanten Schimmel, Van Kooten en Meijer, door de heer H. Baars, die zitting heeft in het stichtingsbestuur namens de Nederduits Geref. Kerk en door de heer A. Schipper, gemeentesecretaris, die tevens deel uitmaakt van het stichtingsbestuur. De directrice van het tehuis, zuster A.J.Zoeteman en de leden van haar staf, behoorde ook tot de belangstellenden. De gebeurtenis droeg overigens een formeel karakter, want de officiële aanbidding en de overdracht van de bel met de luidinstallatie zal plaats vinden bij de officiële opening van het bejaardentehuis. Deze opening kan men over enkele weken tegemoet zien”

Pieter Jan in 't Veld

150 jaar gasvoorziening in Oud-Beijerland.

Op 30 mei is het 150 jaar geleden dat bij Koninklijk Besluit, no. 45, “goedgevonden en verstaan” aan J. Smit Jr. te Sliedrecht vergunning te verlenen tot het oprichten van een gasfabriek.

Al snel wordt deze vergunning overgedragen aan een nieuwe vennootschap “*de Oud-Beijerlandsche Gaz- maatschappij*” opgericht door een aantal notabelen in het dorp t.w. Jillis Schipper Willemsz., directeur der stoombootmaatschappij “de Oude Maas” voor twee aandelen. Hendrik Mast, koopman, voor twee aandelen; Arie de Koning Ariesz., voor twee aandelen; Jan Peelen, medicinae-docter, voor een aandeel; Leonard Jacob van Driel, geneesheer voor twee aandelen; Pieter Jacob Baggerman, hoofdonderwijzer voor een aandeel en Anthony van Weel, notaris voor twee aandelen. Totaal werden er dus 12 aandelen uitgegeven van Fl. 3000,--

De beide Oud-Beijerlandse veldwachters Jilles en Cornelis Hopstaken zijn getuigen bij het passeren van de akte.

Medeoprichter Jillis Schipper, wordt tevens benoemd als directeur van de nieuwe vennootschap, deze onderhandeld met het gemeentebestuur over een concessie voor straatverlichting. Er werd snel gebouwd aan de gasfabriek aan de Oostdijk, want op 1 oktober 1861 branden er in het dorp al 33 straatlantaarns. Dat er in die korte tijd toch goed is gebouwd blijkt wel uit het feit dat de opstallen en nu nog staan, en gebruikt door taxi Duifhuizen. In 1873 wordt de gasfabriek geveild en gekocht door Jan Smit uit Kinderdijk. Deze verkoopt hem op zijn beurt weer door in 1889 aan fa. W. de Liefde die ook al eigenaar is van de gasfabrieken in Culemborg en Sliedrecht. In 1896 werd ook begonnen gas te leveren over gasmeters. Hierdoor kwam ook het gas onder de minder gesitueerden in gebruik. In 1902 was de jaarproductie al 158.501 m³. ook werd er propaganda gemaakt voor “koken op gas” tal van aanvragen voor muntgas moesten worden afgewezen bij gebrek aan capaciteit. Het bedrijf groeide in de volgende jaren gestaag. Na het overlijden van de eigenaar heer W. de Liefde wordt in het gemeentebestuur gesproken om de gasfabriek over te nemen van de erven van De Liefde. Het machtsmiddel dat het gemeentebestuur inzet is dat zij bepalen of de concessie aan de fa. de liefde na 1919 nog wordt verlengd. De gaskwestie is inzet van de gemeenteraadsverkiezing in 1913. Ook inwoners twijfelen of de

exploitatie door de gemeente beter is dan door de Fa. de Liefde en zij ondertekenen een rekest om de gemeenteraad te weerhouden de gasfabriek te kopen. Op 1 december 1913 besluit de gemeenteraad om de gasconcessie met de fa. de Liefde in 1919 niet te verlengen. Na lang onderhandelen wordt op 30 januari 1918 besloten de gasfabriek van de Fa. W. de Liefde over te nemen. De overdracht is op 2 april 1918 voor een bedrag van Fl. 93.761,74. Slecht enkele jaren later in 1921 is volgens een door de gemeente ingesteld onderzoek in naar de toestand van de aangekochte fabriek; de conclusie dat overwogen moest worden een nieuwe fabriek te bouwen. Kortom een fabriek waarvoor men 3 jaar terug nog ruim Fl. 93.000,- heeft betaald. Dit gaf weer aanleiding tot nieuwe onrust in het dorp, er waren twee stromingen de ene wenste elektriciteitsvoorziening op de voorgrond plaatsen en de bestaande gasfabriek met enkele aanpassingen handhaven; de andere achtte elke verbetering aan de fabriek geldverspilling en wilde een nieuwe gasfabriek.

Uiteindelijk werd op 5 oktober 1922 besloten met zes tegen vijf stemmen om een nieuwe fabriek te bouwen. Maar daarmee waren de problemen nog niet van de baan want er zijn inmiddels weer gemeenteraadsverkiezingen en er komt een nieuwe partij in de gemeenteraad, de bezuinigingspartij, een tegenstander van de nieuwe fabriek, ook zijn er inwoners die de fabriek het liefst zouden terug verkopen aan de Fa. de Liefde. Uiteindelijk besluit de gemeenteraad op 21 november 1924 om een nieuwe fabriek te bouwen, op een aangekocht stuk grond van de Fa. v.d. Wetering. Hiervoor werd op voorstel van het college een krediet beschikbaar gesteld en geleend van het Burgerlijk pensioenfonds van Fl. 240,000,- De tegenstemmers in de gemeenteraad zijn het niet eens met het genomen besluit en vragen de kroon het besluit te vernietigen. De minister deelt de indieners mee dat hij geen termen aanwezig zijn voor een dergelijk verzoek. Op 17 juni 1926 wordt door de nieuwe fabriek het eerste gas geleverd. Als burgemeester de Vries Broekman op 3 oktober de nieuwe fabriek officieel in gebruik neemt, blijft uit protest een deel van de gemeenteraad weg.

Bij de watersnoodramp in 1953 wordt de gasfabriek getroffen. De schade aan ovens, gebouwen en de inventaris was erg groot. In 1956 is het bedrijf overgegaan van productiebedrijf naar distributiebedrijf. In de periode 1958 tot 1960 worden alle straatlantaarns omgebouwd van gas naar elektriciteit. De grootste verandering komt er in 1966 als aardgas

zijn intrede doet. Op 1 juli worden de eerste woningen in het nieuwe uitbreidingsgebied “Oost” en “Paradijs” aangesloten. In de loop van het jaar worden de gastoeestellen bij de verbruikers omgebouwd. In de loop van 1970 worden de niet meer gebruikte gashouders gesloopt.

Rond die tijd is er ook een landelijke discussie dat kleine nutsvoorzieningen moeten worden omgevormd tot grotere regionale energiebedrijven. Ondanks dat het Oud-Beijerlandse energiebedrijf een gezond bedrijf is, wil het gemeentebestuur niet wachten tot een gedwongen situatie. En worden de onderhandelingen geopend met de N.V. Regionaal Energiebedrijf Dordrecht R.E.D. die al gas en elektriciteit leverde aan het Oud-Beijerlandse bedrijf.

Per 1 januari 1989 is het energiebedrijf overgedragen aan de R.E.D. en kwam er een einde aan het Gemeentelijk energiebedrijf Oud-Beijerland. Wie het hele verhaal over **gas en elektriciteit in Oud-Beijerland** in bezit wil hebben er zijn nog enkele boekjes beschikbaar, bij Dick v.d. Linden.

Pieter Jan in 't Veld

De herinnering aan de tweede wereldoorlog, verteld door mijn oma.

Als ik aan mijn oma vraag wat haar het meeste is bijgebleven van de oorlog, gaat ze op zoek naar foto's, krantenknipsels en boeken over Oud-Beijerland. Mijn oma, Leny Weeda woont aan de Havendam in Oud-Beijerland en is bijna 8 jaar oud als de oorlog uitbreekt. Haar vader is beurtschipper en ze hebben een eigen beurtschip.

Op het kantoor van het veevoederbedrijf (waar haar vader voor vaart) werkte een Joodse man. Ze waren met elkaar bevriend. Als blijkt dat er een deportatie van joden plaats gaat vinden met de tram uit Oud-Beijerland, besluit haar vader om zijn Joodse vrienden te helpen vluchten. Alle meubels en spullen van dit Joodse gezin worden bij de familie Weeda ondergebracht en verborgen op zolder.

Het Joodse gezin bestaat uit een vader, een moeder en een 3 jaar oud meisje, Ellen. Het meisje wordt ondergebracht bij een ander Hollands gezin in Oud-Beijerland, omdat vluchten met haar veel te gevaarlijk is. Ook omdat zij zo veel meer kansen heeft om te overleven.

“Mijn vader nam Ernst en Edith Ullman (de vader en moeder van Ellen) mee op zijn schip, op weg naar Antwerpen. Ook nam hij een stel fietsen mee, want als zij eenmaal in Antwerpen waren, zouden Ernst en Edith per fiets verder reizen, met als einddoel: Engeland. Onderweg werd het schip door de Duitsers aangehouden en gecontroleerd op onderduikers. Gerrit Weeda had Ernst en Edith verstopt in de mastkoker. Als de mastkoker geknikt is, is er een kleine ruimte waar je je kunt verstoppen. Gelukkig hebben de Duitsers bij de controle hen niet gevonden en kwamen zo veilig in Antwerpen aan. Gerrit Weeda is daarna weer teruggevaren naar Oud-Beijerland. Maar Ernst en Edith Ullmann konden het toch niet over hun hart verkrijgen om Ellen achter te laten. Dus fietsten ze weer terug naar Oud-Beijerland om zich te herenigen met hun dochtertje. Ze waren sneller terug in Oud-Beijerland dan Gerrit Weeda met zijn schuit. Het gezin Ullmann is daarna toch opgepakt en met de trein naar een kamp in Westerbork gebracht. In het kamp Westerbork werd hun tweede kind geboren, Rolf Dirk. Later is het gezin Ullmann getransporteerd naar Auschwitz en Bergen-Belzen. Ernst Ullmann werd in het kamp te werk gesteld als kantoorbediende.

Edith, Ellen en de kleine Rolf-Dirk zijn op 8 oktober 1944 in Auschwitz vergast.

Ernst Ullmann overleefde het kamp en de oorlog, hij is geëmigreerd naar Canada.”

↑ *Schip van Gerrit Weeda*

➤ *Aan het roer: Gerrit Weeda met links zijn knecht Dries Kooijman*

Dit verhaal is opgeschreven door **Wendy Riedijk**. Haar oma woonde jarenlang aan de Havendam in Oud-Beijerland en nu in Spijkenisse.

Familie Ullmann.

Nadere informatie betreffende de familie Ullmann:

Ernst Ullmann, geb. 21-02-1904 en zijn vrouw Edith Fleischmann, geb. 31-10-1912, waren genaturaliseerde Joden.

Zij trouwden op 3-11-1939 in Oud-Beijerland.

Ernst werkte op de administratie bij de firma Overhagen in Oud-Beijerland

Op 15-09-1939 werd dochter Ellen Wilhelmina geboren.

Na de geschiedenis met het schip van Gerrit Weeda, vertrokken zij naar Utrecht.

Later kwamen zij toch in het kamp Westerbork terecht, waar hun zoon Rolf-Dirk werd geboren.

Op 6-10-1944 werden Edith, Ellen en Rolf op transport gezet naar Auschwitz, waar zij op 8-10-1944 werden vermoord.

Ernst overleefde het kamp. Hij emigreerde in 1946 naar Canada, waar hij hertrouwde met Friedel Salomon, met wie hij 3 dochters kreeg.

Hij is in 1968 overleden.

Genealogie: Alie van den Berg

De heer Cornelis van der Schoor heeft contact met onze vereniging gezocht naar aanleiding van het tv-programma “Goudmijn”, 12 januari jl.. In deze uitzending werd een afscheidsbrief van Bastiaan Arie Barendrecht, welke hij had geschreven vlak voor zijn terechtstelling toen hij als gevangene verbleef in het Haagscheveer, overhandigd aan de nabestaanden.

De heer van der Schoor was in die periode ook opgepakt en overgebracht naar de gevangenis aan het Haagscheveer in Rotterdam. Ik mocht bij de heer van der Schoor op bezoek komen, zodat hij de oorzaak kon vertellen waarom de mannen uit de Hoeksche Waard gevangen waren genomen.

“De noodlanding van Wellington Z8807 / 11OTU aan de Eerste Kruisweg te Oud-Beijerland.”

Gedurende de nachtelijk uren van 6 en 7 augustus 1941 voert Bomber Command vier aanvallen uit op verschillende doelen in Duitsland en elders. In totaal bevinden zich die nacht 170 bommenwerpers van de RAF boven bezet Europa. De doelen in Duitsland zijn Frankfurt, Mannheim en Karlsruhe

Ook stijgen twee Wellingtons van 11 OTU op om hun missie uit te voeren. Door allerlei oorzaken zal één van die vliegtuigen uit koers raken en uiteindelijk neerkomen in de Hoeksche Waard. De tweemotorige bommenwerper zal de oorzaak zijn van verbijstering en doodsangst en zal zorgen voor dieptepunten in de geschiedenis van de Hoeksche Waard tijdens de Duitse bezetting.

De Wellington 11 OTU had niets met de Bomber Command aanvallen te maken en was met een tweede toestel apart op weg boven bezet Frankrijk. De Wellingtons hadden elk een eigen gebied toegewezen gekregen. Daar moest de bemanning tien tot vijftien pakken pamfletten droppen, terwijl elk toestel ook nog twee bommen van 250 pond bij zich droeg. De Z8807, met Sergeant Walker en zijn bemanning had het gebied tussen Vendôme en Chateauroux als doel. De X9614 van sergeant Bennet en zijn bemanning gingen naar Tours en Le Blanc en keerden weer veilig terug op Basingbourn. Walker en zijn mannen bereikten wel het doelgebied. Ze wierpen bij Lyon hun pamfletten uit, terwijl ze van 9.000 voet met een snelheid van 300 mijl omlaag gingen.

Het weer was vreselijk en al snel moest worden toegegeven dat door het dichte wolkendek niet de positie van het vliegtuig was te bepalen. Bovendien zat er zoveel elektriciteit in de lucht dat de apparatuur niet meer betrouwbaar was. IJs sloeg op de romp van de staart. Ijsafzetting is de schrik van elke vlieger. Het werd duidelijk dat de onervaren bemanning op de eerste vlucht boven vijandelijk gebied zwaar in de problemen geraakte. Dan werd het toestel door geschut getroffen en een van de scherven raakte de motor. Met een steeds erger haperende motor en zonder kans om met behulp van de sterren hun plaats te bepalen, werd in NoordNoordWestelijke richting gevlogen.

Intussen verstrikt de tijd op Bassingbourn. Van de Z8807 is geen spoor te bekennen. Pas om 06.15 uur is er kort radiocontact en krijgt de bemanning vanuit Hull een "fix" (= door een radiosignaal wordt de waarschijnlijke positie van het toestel bepaald) , waaruit blijkt dat het vliegtuig zich in de buurt van Rotterdam bevindt. De problemen voor Walker en zijn bemanning zijn nog niet ten einde. Zij zijn boven het Hollandse Waterweggebied, waar tientallen Duitse afweerbatterijen staan opgesteld en die openen onmiddellijk het vuur. De Wellington wordt weer getroffen. De niet meer werkende motor werd erg rood en het was duidelijk dat er ergens snel geland moest gaan worden. De modder werkte bij de landing als stootkussen..

Het vliegtuig komt terecht in de akker naast de boerderij van de landbouwer Blok, aan de Eerste Kruisweg, dicht bij de buurtschap Greup. De bemanning is ongedeerd en zien mensen naderen. Eerst denken zij dat het Duitsers zijn, maar spoedig blijken de onbekenden gewone burgers te zijn. Want op het land zijn al een aantal arbeiders aan het werk. Zij willen de Britten helpen. Bewoners in de buurt zijn wakker geworden en uit bed gesprongen om te kijken wat er aan de hand is. Hoewel geen van hen Engels spreekt, kunnen zij de vliegers wel duidelijk maken dat zij niet in Zuid-Beveland, maar in de buurtschap Greup zijn geland. Nu de vliegers merken dat zij onder vrienden zijn, pogen ze toch hun toestel met een lichtkogel in de tank in brand te schieten om aan de vijand te ontkomen.

Terwijl burgers nieuwsgierig om de Wellington lopen schiet Humphrey een lichtkogel in de tank. Een doffe plof, een flits en het toestel begint te branden, alleen de linkervleugel doorstaat redelijk de vlammenzee.

Een van de toegestroomde burgers is W.J.Bos. De gebr. Blok zijn op

weg met hun paard en wagen om te gaan melken en ook zij zien de Wellington aankomen. Arie Barendrecht is op de fiets naar de plaats van de noodlanding gereden. Hij schudt de hand van de piloot en neemt hen mee in de richting van de boerderij van Blok. Onderweg komt hij Teun de Reus tegen, die stelt voor om naar de schuur van Blok te gaan. In het veld worden de zware Sidcott-pakken uitgetrokken en achtergelaten in het veld. Bij de schuur van Blok aangekomen helpt hij de vliegers hun uniformen te verwisselen voor burgerkleding. Hij geeft zijn overall aan de piloot en krijgt van Walker diens uniformjas. Arie Barendrecht trekt het uniformjasje onder zijn eigen overjas aan. (de knopen van het uniform zijn nog steeds in bezit van de familie Barendrecht). Er wordt gedacht dat Arie Barendrecht de piloten Pryor en Sparks heeft weggebracht. Zij werden die avond opgepakt in de buurt van Heinenoord.

Arie Barendrecht is naar huis gereden en verstoppt de uniformjas in het hok bij de kippen. Daarna gaat hij weer gewoon aan het werk. Op dat moment weet hij nog niet dat het snel wegbrengen van de vliegers hem het leven zal redden. Niemand heeft hem namelijk zien weggaan. Intussen komen van verschillende kanten mensen naar de boerderij toegesnel. Het begint er aardig druk te worden. Sommige mensen brengen kledingstukken en anderen staan hun broodzakken af.

Intussen zijn Frans Bom en de bij diens vader werkzame Bastiaan Arie Barendrecht bij de schuur van Blok aangekomen. Ze gaan naar binnen en Frans Bom, die Engels spreekt, begint een gesprek met de overgebleven bemanningsleden Bas Barendrecht geeft een van de bemanningsleden zijn jas. De jassen van de vliegers worden intussen op zolder onder het kaf van het koren verstoppt en kort daarna door bewoners van de Greup weggehaald. Dan besluiten de overgebleven Britten, na beraad, zich te splitsen in paren en zo te trachten uit handen van de Duitsers te blijven.

Dan maken de burgers duidelijk dat zij zullen helpen. Ze hebben geen flauwe notie wat zij over zichzelf afroepen. De Duitsers zullen de hulp aan de vijand niet over hun kant laten gaan. Want op 17 augustus 1940 heeft Wehrmachtsbefehlhaber General der Flieger Christiansen het volk van Nederland al gewaarschuwd voor sympathiebetuigingen aan de vijand. Nu voegt hij daaraan toe dat elke vorm van "samenscholing" bij een wrak van een Brits vliegtuig zal worden gezien als "actieve hulp aan de vijand", een ernstig misdrijf in tijde van oorlog.

Op dit misdrijf staat zo nodig de doodstraf. De Duitsers vonden dat nu het moment was aangebroken om de Nederlanders duidelijk te maken dat hun dreiging ernst was. Met een overal opgeplakte "bekendmaking" wordt van Duitse kant de toon gezet voor de in de toekomst te verwachten reactie op pro-Britse betogingen.

Of de mannen uit Greup op de hoogte zijn geweest van de Duitse dreigementen? Het wordt betwijfeld. In de agrarische gemeenschap, midden in de Hoeksche Waard, lijkt Rotterdam ver weg te liggen. Verzet is er in 1941 eigenlijk nog niet. Het zien van de Britten zal zeker naast nieuwsgierigheid ook voor enthousiasme hebben gezorgd. Vandaar dat men heel spontaan reageerde op de noodlanding van de vrienden van overzee.

W.J.Bos ziet hoe de *vliegeniers*, gevolgd door een lange stoet nieuwsgierige burgers, over de dijk lopen. Sommige vliegers dragen nog hun RAF-uniform, een enkeling heeft zich al omgekleed in burgerkleding. Een van hen draagt de leren jas van boer Blok. Arie van Steensel gaf zijn pet. Arie heeft een kleine winkel in groente en fruit. Tijdens de meidagen is hij bij gevechten bij Willemsdorp, aan de noordkant van de Moerdijkbrug, gewond geraakt. Zijn been is geamputeerd. Hij staat bekend als een man met een uitgesproken mening over de oorlog en steekt die niet onder stoelen of banken. De vader van Bos vertrouwt het echter niet en stuurt zijn zoon naar huis. Intussen wordt van alles gedaan om de vluchtelingen behulpzaam te zijn en van alle kanten krijgen de vliegers kledingstukken, en stapels boterhammen aangereikt. Voor de Duitsers ter plaatse zijn hebben de vliegers het hazenpad richting Westmaas gekozen. Ze verbergen zich in schuurtjes aan de Blauwesteenweg. Twee, voor korte tijd, in het schuurtje van Henk de Jong en twee in een schuurtje van Scherpenisse. In dit schuurtje krijgen ze bezoek van Piet Kruijthoff en Jan Willem Scherpenisse. Jan ging voor de vliegers brood halen en Piet een landkaart. Nadien verstoppen de vliegers zich in een stroschelf op het land, dat leek hun veiliger dan in een schuurtje.

Later die dag arriveren de Duitsers. Ze zijn des duivels. Ze geven aan Abraham Verloop, nachtwaker en dorpsomroeper, bevel het dorp rond te gaan. Hij moet de mannelijke inwoners van de Greup en Westmaas

tussen 18 en 40 jaar oproepen om zich op het plein bij het gemeentehuis van Westmaas te melden..

Nadat de omroeper het Duitse verschijningsbevel heeft bekend gemaakt, stromen de Duitse troepen de polder in. Getuigen melden dat er die middag ruim 350 soldaten zijn gearriveerd. Een andere getuige ziet hoe de troepen met bussen via de Barendrechtse brug worden aangevoerd. Om 17.30 uur verschijnen de eerste mannen op het plein in Westmaas.

Velen menen dat het om informatie gaat en begeven zich na gedane arbeid naar het gemeentehuis. Terwijl andere bewoners thuis moeten blijven, worden alle woningen doorzocht. De Duitsers treden met grote hardheid op. Sommige arrestanten worden bewusteloos geslagen, er wordt geschopt en anderszins mishandeld. Joris de Heus, een van de helpers, wordt in de school verschrikkelijk geslagen. In zijn huis hebben de Duitsers volgens zeggen wat spullen van de bemanning gevonden. In werkelijkheid zijn het de gasmaskers uit de meidagen die bij hem thuis zijn blijven liggen. Zijn vrouw, dochter en de buurvrouw worden ook naar de school gebracht. Alle mannen staan tot 's nachts 2 uur buiten, Er werden steeds mensen in de school binnengeropen en dan gingen de deuren van de school weer dicht. Sommigen konden we buiten horen gillen van de pijn. De Duitsers dreigden één op de tien inwoners af te voeren als niemand vertelde wie de Britse piloten hadden geholpen. Later werd dat één op de vijf!

Diezelfde nacht worden Pieter Wouter Kruijthoff, Joris de Heus, Jacob van Rij, Marinus Bos en Hendrik de Jong opgebracht naar het politiebureau Haagscheveer in Rotterdam. Zij worden beschuldigd van hulp aan het verbergen van Engelse vliegers. De 16 jarige Jacob van Rij wordt in Oud-Beijerland opgepakt. Hij geeft op dat moment met de muziekvereniging een concert in de muziektent en wordt naar Westmaas overgebracht. De beschuldiging luidt dat hij een van de vliegers zijn broodzak heeft gegeven. Andere betrokkenen kunnen op het nippertje aan de Duitsers ontglippen. Frans Bom duikt een tijdje onder.

Cor van der Schoor wordt, weliswaar onbewust, door zijn aanstaande schoonvader gered. Omdat zijn a.s. schoonvader werk uitvoert bij het Bureau voor de Voedselvoorziening, moet van der Schoor in zijn plaats met de vrachtauto naar in de Hoeksche Waard liggende boerderijen om eieren te halen. Als hij de Duitsers in de polder ziet binnen rijden, beseft

hij onmiddellijk dat het hier mis dreigt te gaan. Zo snel hij kan rijdt hij naar huis. Daar liggen nog uniformen van de bemanning. Thuis aangekomen ziet hij tot zijn schrik dat de Duitsers op het erf staan (de fruitkwekerij van de fam. Van der Schoor was aan de Brabersweg).

Op de deur van de auto staat de afkorting "Pol." (Polizei).

Cor van der Schoor neemt afscheid van zijn verloofde die nog bij hem in de auto zit. Hij is ervan overtuigd dat hij haar niet meer zal terugzien. Hij ziet hoe de Duitsers achter in de schuur in het hooi aan het steken zijn, op zoek naar de piloten. Dan gaat hij snel naar binnen, want op het bed liggen nog de uniformen en de zwemvesten van de piloten.

Terwijl vader van der Schoor bezig is alles te verstoppen, verbergt Cor zich in een kas, waarin de druiven en perziken worden geteeld.

De Duitsers komen de woning binnen. Hoewel zij schuur en huis doorzoeken, vinden zij niets.

Als de Duitsers weer zijn vertrokken komt Cor weer tevoorschijn.

Het lijkt hem verstandig om net te doen of er niets is gebeurd en maakt zijn ronde langs de boeren verder af. Onderweg wordt hij wel verschillende keren staande gehouden. Als hij vertelt dat hij zijn dagelijkse ronde doet, mag hij weer verder.

Intussen lopen de twee vliegers nog langs de oever van de Oude Maas en besluiten een schuilplaats te zoeken om te overnachten. Iets verderop in het land zien ze een schuur en lopen daar rond middernacht naar toe. Een politieman ziet hen en kort daarop worden ze aangehouden door de Duitsers en afgevoerd. De volgende morgen wordt Walker, de piloot, opgepakt in de schuur van Leen van der Sluis aan de Blauwesteenweg.

De Duitsers brengen de gevangenen naar Westmaas, waarna zij later werden weggevoerd naar Rotterdam. De rest van de dag blijft het rustig in de Hoeksche Waard. De volgende dag, zaterdag 9 augustus, slaan de Duitsers weer in alle heftigheid toe. Om tien uur in de morgen komen ze, met een tolk, de boerderij van Blok binnen. Ze gaan naar de keuken en gooien een grote stapel kleren op een lage kast in de keuken. De kleren zijn van de vliegers afgepakt. Maar in de kleren staan de initialen van de eigenaar.

Kort daarop arriveren de Duitsers met een aantal bewoners van Greup en omliggende boerderijen. Ze worden één voor één naar binnen geroepen en de Duitsers ondervragen hen. Als ze klaar zijn wordt hen gevraagd hun kleren uit de stapel te halen, daarna mogen ze naar huis.

Dat blijkt echter niet waar te zijn. Mevrouw Blok, is in de keuken aanwezig en mag daar niet weg, Zij maakt het verhoor van dichtbij mee:

“het was zaterdagmorgen om een uur of tien. De Duitsers kwamen met een tolk (een NSB’er). Ze kwamen de keuken binnen met hun grote smoelen en hadden allemaal kleren op hun armen die de vliegers gekregen hadden. Ik zag een mooi geruit klein petje. Ik dacht:”die had Harm Visser op”. Eén voor één werden de mensen binnengeroepen en ondervraagd. Aan het eind zeiden ze dat ze hun kleren uit de stapel mochten pakken en dan konden ze gaan. Sommigen verraadden zich door hun kleren uit de stapel te halen. Van anderen was bij de Duitsers reeds bekend wat ze hadden gedaan of gegeven.”

Ook Cor van der Schoor wordt opgepakt en hij kan zich die zaterdagmorgen op de boerderij van Blok nog heel goed herinneren:

“De andere dag werd ik door de Duitsers opgehaald voor verhoor in een boerderij aan de Kruisweg. Ik heb klappen en stompen gekregen en ik werd opgesloten in een kippenhok. Gelukkig ben ik later weer vrijgelaten. Tijdens mijn verhoor was het gelukkig dat ik Duits verstond en op de vragen van de officier heb ik mij stom gehouden en alles werd voor mij vertaald. Zodoende kon ik mijn antwoorden goed voorbereiden. Gelijkzeitig zag ik op de tafel een document liggen waar twee tegenstrijdige verklaringen op stonden. Iemand had verklaard dat hij mij bij het vliegtuig gezien had en een ander verklaarde dat hij mij bij de boerderij van Blok had gezien. Dat kwam goed uit. Daarna ben ik vrijgelaten.”

Cor van der Schoor vertelt dat hij had één van de bemanningsleden zijn alpinopetje gegeven en zag deze in de grote stapel kleding liggen. Maar hield wijselijk zijn mond en zei tegen de Duitsers dat er niets van hem bij zat.

Diezelfde middag worden Arie van der Stel, Jan Willem Scherpenisse, Johan Reedijk en Teun de Reus naar het Haagscheveer afgevoerd. De arrestatiegolf is nog steeds niet voorbij, want zondag 10 augustus worden ’s avonds Bastiaan Arie Barendrecht, Arie van Steensel, zijn broer Marinus van Steensel, Jan Visser en Cor van der Schoor gearresteerd en overgebracht naar het bureau Haagscheveer te Rotterdam.

Uiteindelijk worden er veertien man gearresteerd. Dit zijn: B.A.Barendrecht (21), M. Bos(42), J. de Heus (52), H. de Jong (44), P.W. Kruijthoff (29), J. Reedijk (23), T.de Reus (44), J. van Rij (16), J.W.Scherpenisse (29), C.v.d.Schoor (19), A.van Steensel (25), M.van Steensel (17), A.v.d.Stel (60) en J.Visser (21).

Voor de “Feindbegünstigung” verdachte burgers ziet het er intussen somber uit. Ze worden opgesloten in de cellen van het hoofdbureau van politie aan het Haagscheveer. De verhoren zijn niet zachtzinnig. Tijdens de verhoren moeten zij rechtop blijven staan, met hun gezicht naar de wand. Ze worden geslagen en geschopt en sommigen worden bijna gewurgd, zodat ze bewusteloos raken. Wat deze mensen meegemaakt hebben is met geen pen te beschrijven. Als ze niet goed rechtop staan, krijgen ze schoppen tegen hun benen en hun achterwerk. Het interesseert de Duitsers niet dat hun arrestanten allen mannen zijn die de hele dag gebogen landarbeid verrichten.

Op 12 augustus vindt in het gerechtsgebouw aan de Noordsingel in Rotterdam de zitting van het Kriegsgericht Luftgau Holland plaats. De helpers worden door de Duitse krijgsraad berecht. Cor van der Schoor, die ook bij de rechtszitting aanwezig was, vertelt dat er ook hoge Duitse militairen in de zaal zaten. Onder hen Generaal Christansen, in zijn grijze uniform.

De rechters maakten korte metten: op hulp aan de vijand staat de doodstraf. Verzachtenden omstandigheden zijn er niet.

Toch krijgen de verdachten het laatste woord. Arie van Steensel zei, heel cynisch: *“Nou heb ik in mei mijn poot verloren en nou m’n kop. Dat vind ik wel erg.”*

Piet Kruijthoff zwijgt.

Jan Scherpenisse zegt: *“Ik ben een Christen. Ieder die bij mij aan de deur komt en honger heeft geef ik te eten.”* Eén van de rechters vraagt of dat ook voor Duitsers zou gelden. *“Natuurlijk.”* antwoordt Scherpenisse volmondig. Het zal hem zijn leven redden.

De uitspraak is duidelijk en kort. Vijf van de veertien worden *“wegens begunstiging van de vijand”* ter dood veroordeeld.

Het zijn Arie van der Stel, Piet Kruijthoff, Arie van Steensel, Bas Barendrecht en Joris de Heus. Marinus van Steensel en Jaap van Rij krijgen wegens hun jonge leeftijd tien jaar gevangenisstraf. Jan Scherpenisse, die door zijn uitspraak in zijn laatste woord toch indruk

lijkt te hebben gemaakt op de rechters, krijgt levenslang. De anderen worden vrijgesproken en nog diezelfde avond vrijgelaten.

Cor van de Schoor herinnert het volgende:

” We werden de strafgevangenis de Noordsingel met geweld ingeslagen. Binnen is een zaal met een podium, waar de hoge Duitse officieren zaten, met op de achtergrond enorme Duitse vlaggen, nationale- en hakenkruisvlaggen. Wij zaten tijdens het proces lager, met links en rechts van ons Duitse soldaten met geweren. Contact met elkaar was niet mogelijk. Daar zaten we dan en je ziet dan de andere jongens. Ik weet niet of ze het wel beseften dat ze tot de kogel werden veroordeeld. Ik zie ook nog die Duitser met z'n karabijn bij één van de deuren staan. Toen iedereen veroordeeld was en werd weggeleid, stond die te snikken. Ik dacht nog: Het zijn toch ook mensen.”

De advocaten doen de volgende dag nog een poging de veroordeelden van de dood te redden. Maar tevergeefs. De doodstraf blijft gehandhaafd.

In zijn boek *“Mensen die je niet vergeet”* beschrijft de Hervormde predikant ds.J.J.Buskes zijn contacten met de vijf mannen uit de Hoeksche Waard.

Het is een roerend document. Het beschrijft de angst van het opgesloten zijn, maar de laatste ogenblikken van een mens die zijn leven moet opgeven. In de zomer van 1941 zat Buskes enige maanden gevangen in Rotterdam. Hij zat alleen in zijn cel.

Buskes schrijft:

“later op de avond wordt de stilte verbroken door een verschrikkelijk lawaai. Er werden acht mannen binnengebracht die een Engelse piloot, die ergens in de buurt van Westmaas een noodlanding had moeten maken, geholpen hadden aan brood en kleren. Drie van de mannen krijgen levenslang, vijf werden ter dood veroordeeld. Deze vijf werden vlak naast mij, ieder net als ik, alleen in een cel gestopt. Na enkele ogenblikken was het weer stil. De Duitsers waren verdwenen. Een Nederlandse bewaker – een goeie – kwam bij mij in de cel en vertelde de gehele geschiedenis. Hij vroeg me of ik de ter dood veroordeelden wilde opzoeken. Hij zou, voor zijn verantwoording, het slot van de cellen openlaten. Zo heb ik de vijf mannen die nacht opgezocht. De oudste was 60 en de jongste 22. Het duurde nog vijf weken voordat ze

gefusilleerd zouden worden Elke morgen werd ik met hen gelucht en kon ik met hen spreken. Nooit zal ik die dagen vergeten. Ze kwamen allen uit kerkelijke gezinnen. Bastiaan Barendrecht was de jongste, Hij werd precies op zijn 22ste verjaardag, 19 september 1941, doodgeschoten”

De laatste brieven van de veroordeelden zijn ontroerend.

Bas Barendrecht heeft nog bezoek gehad van ds.Visser.

Hij had zich met de dood verzoend.

Zijn laatste wens is dat de inhoud van zijn spaarpot en zijn portemonnee aan Bets wordt gegeven. Zijn fiets geeft hij aan vader.

Met de gevangengenomen vliegers is het redelijk goed afgelopen. Nadat zij waren verhoord, voerden de Duitsers hen af in krijgsgevangenschap. Dan begint voor hen een bijna vier jaar lange opsluiting in verschillende kampen.

De namen van de vijf ter dood gebrachte Hoeksche Waarders zijn vermeld op het oorlogsmonument “Moeder”, welke langs de provinciale weg staat.

v.l.n.r.:

Bastiaan Arie Barendrecht, Pieter Wouter Kruijthoff, Arie van der Stel,
Joris de Heus en Arie van Steensel

De heer van der Schoor heeft mij in grote delen dit verhaal verteld, maar het is ook beschreven in het boek “One of our aircrafts is missing”. De luchtoorlog boven de Hoeksche Waard van Wim Wüst en Hans Onderwater. Een verkorte versie is in gedeelten overgenomen uit dit boek.

Dineke Dijkshoorn.

**...ook u kunt
geld verdienen
voor uw club,
vereniging
of ...!**

**Bent u lid van deze club of vereniging?
Dan kunt u de clubkas flink spekken!**

Koopt of verkoopt u een huis via makelaardij De Jong of laat u uw huis door ons taxeren, dan keren wij een bonus uit op de rekening van uw club, vereniging of ... van uw keuze. Deze bonus kan wel oplopen tot € 225,- per klant!

Kom voor meer informatie vrijblijvend langs bij één van onze vestigingen of kijk eens op onze website: www.makelaardijdejong.nl

Makelaardij De Jong
West-Voortstraat 29
3262 JP Oud-Belgerland
Telefoon 0186-617555

Makelaardij De Jong
Pieter Repelaerstraat 61B
3297 BL Puttershoek
Telefoon 078-6736255

De actieve Makelaar

www.makelaardijdejong.nl

funda
powered by nvm

Particulier & Zakelijk | Verkoop | Aankoop | Taxaties | Hypotheken

Aanwinsten:

Het boek “Als tie maar niet wordt als zijn vader”, (De zaak Lodder)

Het boek “De ramp“, 1953

Het boek “Uit vervlogen dagen“, 1967

Watersnoodkranten

Foto-CD over de afbraak van de boederij van de fam.Swank
–cq.Jeu de Boules Vereniging “de Beijerse Worp”-

Foto van Oostdijk 95, slagerij van Dam

Jaarverslag van de brandweer en nieuwsbrieven, 2009

Allerlei losse brochures